

● Szeged peremén (3.)

Szentmihály - a kábeltévés fóliaváros

Szentmihály központjában ki a fára ragasztott hirdetményekből, ki ismerősétől vagy a Délmagyarból értesül a település legfontosabb ügyeiről. (Fotó: Schmidt Andrea)

Na, ennek se fognak örülni a mihálytelkiek – harsogott a nagybajuszú kocsis a bakon, s már kocogott is vele a szekér vasútállomásnak rampájához. Mi pedig gyerekfejjel, maszatos képpel álltunk az út szélén, azon gondolkodván, kik is lehetnek azok a mihálytelkiek, de leginkább – miért költözik hozzájuk a szomorúság? Óreg cimboránk aztán eligazított: a paprika miatt, ejnye már! Hát nem tudjátok, hogy abban a faluban mindenki abból él, és most elvitte a termést a vihar? Hát így okosodtunk akkoriban. S azóta nem lepődöm meg azon, hogy Mihályteliek – pardon: ma már ismét Szentmihály... – nevét nagy Szegedünk körzetében, de még messzi vidékeken is összefűzik a paprikával. De vajon mennyire boldog még a szentmihályiak és a paprika között kötött házasság? Egyáltalán: az utóbbi évek nagy viharaiban merre fordult Szeged e peremkerületének élete? Többek között ezekre is keressük a válaszokat mai riportunkban.

S e választ – ajánlják furcsamód – ne is annyira a földek, földiák erdejében vadászunk, hanem a művelődési házban. Mert hogy az lett már a falu – mit falu: városrész... – központja, ott találkozzunk karatézó kis legényekkel éppúgy, mint nyugdíjas nénikékkal. Mivel jó ismerősök segítségét csak nem utasítja el az ember, egy teljesen hétköznapi estén be is merészkedtem a művelődési szentmihályi fellegvárába. Amiről elárulhatom: föllesleges pompára itt bizony nem költöttek vagy húsz éve egy fillért sem. Durrában fogalmazva: a külső elnézve máris megszavaznék az itteni rekonstrukcióra jó néhány millió forintot. S bár pénz az nincs – mint e riportból később majd pontosan kiderül –, de telházal találkoztam. Szinte minden szobában zajlott valamilyen program, így Csicsai Antal igazgató úrral az emeleti paprikamúzeumban kerestünk magunknak helyet. S amilyen szerencsés voltam azon az estén, hamarosan egy fénymásolt kis füzetecskét is a kezembe nyomtak, hadd gyarapodjak fejemben a tudás. Szentmihály története – írták erre piros filccel, s mivel az apró betűkből annyi érdekességet kiolvashattam, hadd tegyem most közkincsé néhány frissen szerzett információmat. Ezek szerint a Szeged déli határájánál található Szentmihály neve először 1330-ban szerepelt okiraton, amikor a falu a tekintélyes dorozsmai földbirtokosok kezében volt. A középkorban úgy 100-150 ember lakhatott a szentmihályi utcácskákban, míg hosszas pereskedés után végül 1726-ban került Szeged birtokába Szentmihályteliek – írja kis füzetecskéjében Giday Kálmán. Rögtön ezután szőlőskerteknek osztották ki a szőlővárosi és a palánki (ma már belyvárosinak mondanánk...) polgárok között. A falu déli részén egy kicsinyke dohánykertészetet is talált akkor már az erre tévedő idegen. A lakosság száma 1920-ra elérte az 1 ezer 396 főt, s ekkor már a paprikatermesztés adta a sok munkát a szentmihályiaknak. Az alsóvárosi földeken ugyanis 1860-ban még csak 500, ám

az I. világháború után már 2 ezer holdon telepítettek e fűszernövényből. Szentmihályiak termelték a szegedi paprika mintegy harmadát, s itt folyt a kikészítés nehéz munkája is. A szentmihályi kisgazdaságokat a téjesztés sem tudta megszüntetni: a hatvanas években például a paprikatermesztés 40 százaléka családi művelésben zajlott, 35 százalékot a háztáji, s mindössze 25 százalékot adtak a téjeszbrigádok a piacnak – szemezgettem az adatokat Szentmihály történetéből.

A városrész jelenéről aztán már Csicsai Antal faggattam. Akiről gyorsan kiderült – véletlenül sem csak „műház” direktor. Sokkal inkább ezernyi információ befogadója, feldolgozója, továbbadója – vagyis éppenséggel azon munkálkodik, hogy a Móróc Zsigmond nevét viselő létesítmény közösségi házként funkcionáljon.

– Éppen 15 éve dolgozom ebben az épületben, így jól érzékelhetem: elmúlt már az az idő, amikor valami megfoghatatlan minőségi kultúrára hivatkozva határozták meg egy falusi, vagy külterületi művelődési központ feladatait is. Ma már célunk egyértelműen ez, hogy a szentmihályi ember hazajárjon ebbe a házba, itt gyakorolja a közéletiséget, de ha a sors úgy hozza, itt tarthassa gyerekeinek lakodalmát, s ide frassák be az unokát mondjuk karate-tanfolyamra, vagy aerobicra. Itt beszélhetik meg a családi ügyeket, s itt vitakozhatnak a közösség problémáiról is. S ezt érzékelve a szentmihályiak élnek is a lehetőséggel. Példaként említeném a nyugdíjas klubunkat, ami Prágai Béla bácsi vezetésével kiváló közösséggé formálódott. Sajnos az ifjúsági klubmozgalmat, miként az egész országban, nálunk is szép lassan elfáradt, s ha tetszik, ha nem, most már csak diszkóval lehet becsalogatni egy tinédzsert a művelődési házba – mutatta be néhány mondatban birodalmát Csicsai igazgató.

● **Miközben az ifjak ropják a táncot, az idősebbek tálcán kínálják gondjai-**

Olyan üres fóliásátor pedig nincs, amelyikben nem akadna valami munka...

kat. Milyen szentmihályi életet ismerhet meg az, aki oda is figyel az elmondottakra?

– Az egykori paprikafaluból mára inkább már földiásközpont lett. Okolható ezért a paprikatermesztés gyakran visszatérő válsága, s az ezzel járó bizonytalanság. A szentmihályi ember sem akart egy terménytől függeni, így aztán megjelentek a nagy zöldségföldiák, s bennünk minden, amitől csak pénzt remélhet a gazda. Egy változatlan – a szentmihályi ember most is rengeteget dolgozik, s ennek köszönhető, hogy ez a település a módosabbak közé sorolható. Talán ezért is csábító terep a városból kitelepülőknél. Nem is volt gond, amikor a kilencvenes években előbb 70, majd 60 telket alakítottak ki az új osztásban. Ám miközben fölépültek a szép házsorok, kiderült: Szentmihálynak változatlanul kevés az itt élő, s itt is dolgozó értelmisége. Vagyis az a réteg nagyon vékonyka, amelyik mozgósíthatná az embereket. Érdekeséggé említem: az itt lakó pedagógusok még ma is bejárnak a városba tanítani, míg a helyi iskolában oktatók reggelként Szegedről buszoznak ki. Mivel a humán értelmiségre így nem igazán építhetünk rendezvényeinket, a vállalkozók, a műszakiak állnak a kezdeményezések mellé.

Már éppen a gazdaság kérdéseinek bugyraiban merültünk volna alá a direktor úrral, amikor ránk kopogtatott Szalma István. A szentmihályiaknak biztos nem kell bemutatni, más meg hadd tudja róla: őstermelő, gazdálkodó, mikor minek is szólítja a politika. Foglalkozik retektermesztéssel éppúgy, mint paprikával, paradicsommal, s ha a munkája úgy szólítja, a Röske határában lévő földjén is dolgozik. Összesen húsz holdon gazdálkodik, természetesen az egész család bevonásával.

– Mifelénk már csak az a rend, hogy kalákába áll öszi-rátok is egymást segítik, amikor elérkezik a nagy munkák ideje – huppan mellém a paprikamúzeum székébe Szalma István. S már sorolja is a gondokat, bajokat, ahogy az a gazdasággal parolázó embertől ebben az országban megszokott. Elavult gépek hátráltatják a minőségi paprikatermesztést, a szárítót is megkéne már reparálni – szól a napi panasza. Majd Szalma úr így folytatja:

● **Erre mondják: megoldható gondok. De mi fáj leginkább a szentmihályi embereknek?**

– Tudja, az a legnagyobb baja Szentmihálynak, hogy túl kicsire méretezték itt a portákat. Megfelelt ez a téjeszes gazdálkodás idején, de

ha valaki most kistermelésből szeretne megélni, a kertje bizony arra édeskeves. Próbálják hát a szentmihályiak visszavásárolni az időközben víkendtelkekké minősített földeket, s így növelni területeiket. Van is rá szükség, mert aki a városban munkáját vesztette, az most mind jönne vissza gazdálkodónak. Meg aztán arra is rájött már a nép, hogy csak érdemesebb a sajátban túrni a földet, mint azért a kevéske ipari fizetésért kelné hajnalonként.

● **S van elég bolt, iskolai férőhely ahhoz, hogy a falu visszafogadja polgárait?**

– Az ellátásra itt nem lehet különösebb panasz senkinek, hiszen minden megkapható a szentmihályi boltokban is. Inkább azok a szolgáltatások hiányoznak, amik már városiasabbá tehetnék a települést. Gondolok itt cipészre, bőrbőlyra, kozmetikusra. De hát ezek a mesterek nem igazán élnek meg a szentmihályi kuncsaftokból, ugyanis túlságosan közel van Szeged, s aki csak teheti, az ilyen igényeit ott elégíti ki.

● **Az mondja: közel van Szeged. Ilyesmirel szóltak a gyálarétiak is, ám azt panaszolják: mégse nagyon látszik náluk a város háza tornya. Vagyis úgy vélték: túl kevés jut a városi pénzekből a peremkerületek fejlesztésére.**

Szentmihály kedvesebb gyereke lenne Szegednek?

– Valamikor azt mondtam volna, hogy nagyon mostohán bánik velünk a város. Ha tíz évvel ezelőtt jár erre felé, látott volna, olyan belvizet, ami szinte elönti a falut, s persze lerongyolt közintézményeket. A belvízzel maig nem boldogultunk. Most is van olyan kutunk, ami vízben az illenék. De rengeteg új létesítménnyel gazdagodott időközben Szentmihály – mondja Szalma úr, s már soroltnak is az eredmények.

Mert nézzük csak: van már Szentmihálynak új temploma, amiért rengeteget tett dr. Kovács László plébános úr. Aztán van itt tornaterme a iskolának, még pedig egészen kiváló. Ezért pedig Turi József szentmihályi polgár hadakozott nem kevés idejét áldozván. Mint ahogy ő is szorgoskodott azért, hogy legyen újra focicsapata Szentmihálynak – dicsérte Csicsai Antal is, Szalma István is Turi Józsefet, majd már a kábeltelvíziós rendszer került szóba. Immáron 460 lakásba kötötték be, 22 csatorna közvetítésére alkalmas, s bizony ez is legalább 15 milliós beruházásként került Szentmihályi krónikájába. Bölcsőde, iskola, óvoda várja a gyerekeket – vagyis van miért örömködni is.

● **De ahogy elnézem ezt a művelődési házat, önt aligha feszíti szét az elégedettség... – fordultam Csicsai Antalhoz.**

– Nehéz megmondani, milyen jövőt is szán Szeged az ilyen külterületi művelődési központoknak. Remélhetőleg az a megoldás azért senkinek nem jut eszébe, hogy bezárassák ezeket az intézményeket, hiszen akkor Szentmihály legforgalmasabb központjától esne el. S higgye el, ezt nem azért mondom, mert én vezetem a házat, hanem azért, mert látom, hányan és hányan igyekeznek ide naponta. Tehát szükség van rá. De akkor szükség lenne azokra a milliókra is, amiből felújíthatnánk, s olyan külsőt kapna, ami nevéhez méltó az ez-

redvégi elvárások idején. Ám a helyzet most éppen az, hogy a költségvetésünk – s ebbe beleértendő a gyulai kirendeltségre szánható pénz, valamint az összes bér és járulékos költsége – évente 4 millió forint.

Ez bizony nem sok pénz – egyezünk meg mindannyian. Majd előbújik egy igencsak méretes panasz – a szeméttelap ügye. A szentmihályiak örömmel vették tudomásul, hogy Gyálaréten már megoldotta ezt a gondot az önkormányzat, de bizony Szentmihályra is küldhetnének hulladékudvar-építőket. már csak azért is, mert ez az egész város ügye, hiszen a külterületekre hordják a központi közetek szemétét is – fejezzük be a beszélgetést Szentmihály művelődési házában. S már éppen a búcsúzáshoz készülődünk, amikor Csicsai Antal arra kér: meg ne feledkezzünk e terület kiváló közbiztonságáról. Ám mielőtt ezt olvasván, egy kis szentmihályi kalandozásra szánják magukat a gazficokok, azt is írjam bele a riportba – ajánlotta –, hogy nagyon erős és ügyes polgárok vigyázzák a település rendjét. Szorgalmasak, mint a szentmihályiak – teszi hozzá a házdirektor.

Hasonló véleménnyel van választókerületének lakóiról Papp Zoltán városi képviselő is, akit tulajdonképpen csak egy-két adatért kerestem meg. Így például az ő szavai erősítettek meg egy információt, miszerint ma Szentmihályon 2 ezer polgár él, s gondjaik megoldására ebben az évben 2,4 millió forintot tudott költeni képviselői alapjából Papp úr.

– Ez valóban nem túl nagy összeg, ám annál nagyobb örömhír a szentmihályiaknak, hogy jövőre igazi nagyberuházás javít helyzetükön. Szeged az 1998-as kajak-kenu világbajnokságra készülve új csatorna-rendszert épített ki a déli körzetben, s ennek eredményeként meg fog valósulni a szentmihályi főgyűjtő is. Az pedig remek alapul szolgálhat egy komplex szennyvízelvezető-rendszer megalkotásához. Akkor pedig nem csak egyre szebb lesz ez a település, hanem egyre komfortosabb is.

Ebben csak igaza lehet Papp Zoltán képviselőnek. Ami pedig a szépséget illeti: elég volt egy-két órát baráncolni az úgynevezett új osztásban, hogy meglássam: igencsak szép ízléssel megálldott polgárok költöztek Szegednek e szegletébe. Még véletlenül sem találtuk két egyforma épület a hatulatos kanyargó kis utcácskákban, s bár néhol észrevenni, hogy hamarabb elfogyott a pénz, mint a lelkesedés, azért minden ház gondos kivitelezők kezénomát viseli. Talán csak egy kifogást hozhat elő a messziről jött idegen: mint-ha túlságosan is takarékoskodtak volna minden négyzetméternyi földdel. A porták nem éppen tágasak, s könnyen belelát a polgár a szomszéd leveisébe. Ez már csak azért is furcsa, mert befelé autózva a városba, úgy tűnt, lett volna itt még fölcsúszható föld – akár az E5-ös útig is kinyújtóztatva Szentmihályi csápjait. Talán majd később ismét új honfoglalók jelentkeznek ezen a vidéken. Addig viszont Szentmihály 2 ezer polgárára marad a feladat: az egykori paprikás faluból fölépíteni a fóliavárost. Szorgalmuk áldásaként aligha kell erre sokat várnunk... **Bátyi Zoltán**